

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 10.1.2007
KOM(2007) 1 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS VADOVŲ TARYBAI IR EUROPOS
PARLAMENTUI**

EUROPOS ENERGETIKOS POLITIKA

{SEC(2007) 12}

TURINYS

1.	Uždaviniai	3
1.1.	Tausumas.....	3
1.2.	Tiekimo saugumas	3
1.3.	Konkurencingumas	4
2.	Europos energetikos politikos strateginis tikslas	5
3.	Veiksmų planas	6
3.1.	Energijos vidaus rinka.....	6
3.2.	Valstybių narių solidarumas ir naftos, dujų bei elektros tiekimo saugumas.....	10
3.3.	Ilgalaikis įsipareigojimas mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir įgyvendinti ES teršalų išmetimo leidimų prekybos sistemą	11
3.4.	Ambicinga energijos vartojimo efektyvumo priemonių programa Bendrijos, nacionaliniu, vietos ir tarptautiniu lygiu	12
3.5.	Ilgalaikis atsinaujinančios energijos tikslas	13
3.6.	Europos strateginis energetikos technologijų planas	15
3.7.	Siekis pereiti prie iškastinio kuro, kurį naudojant išskiriama mažai CO ₂	16
3.8.	Branduolinės energetikos ateitis	17
3.9.	Tarptautinė energetikos politika, kurią įgyvendinant aktyviai siekiama Europos interesų	18
3.10.	Veiksminga stebėseną ir ataskaitų teikimas	20
4.	Darbas ateityje.....	20

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS VADOVŲ TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

EUROPOS ENERGETIKOS POLITIKA

„Siekdami šių tikslų ministrai susitarė dėl šių uždavinių: (...) suteikti Europos valstybių ekonomikai galimybę naudoti daugiau pigesnės energijos (...)“.

1955 m. Mesinos deklaracija.

1. UŽDAVINIAI

Energija būtina Europos ekonomikai. Tačiau pigios energijos laikai Europoje jau baigėsi. Su klimato kaitos, didėjančios priklausomybės nuo importo ir aukštesnių energijos kainų keliamais iššūkiais susiduria visos ES valstybės narės. Be to, ES valstybių narių tarpusavio priklausomybė energetikos srityje, kaip ir daugelyje kitų sričių, didėja: nutrūkus energijos tiekimui vienoje šalyje, poveikis tuoj pat juntamas ir visose kitose.

Europos valstybės visos kartu turi nedelsdamos imtis veiksmų siekdamas tausios, konkurencingos ir saugios energetikos. Tokiu būdu ES sugrįžtų prie savo šaknų. 1952 m. pasirašiusios Angliją ir plieno sutartį, o 1957 m. – Euratomo sutartį valstybės narės steigėjos manė, kad būtina bendra energetikos strategija. Nuo to laiko energijos rinka ir geopolitinės aplinkybės smarkiai pasikeitė. Tačiau poreikis ES imtis veiksmų šiuo metu didesnis nei bet kada. Priešingu atveju bus sunkiau pasiekti ir kitų sričių ES tikslus, įskaitant Lisabonos strategiją ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui ir Tūkstantmečio plėtros tikslus. Naujoji Europos energetikos politika turi būti ambicinga, konkurencinga, ilgalaikė ir naudinga visiems europiečiams.

1.1. Tausumas

Energetikos sektoriuje išmetama 80 % visų ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų¹ – tai pagrindinė klimato kaitos ir oro taršos priežastis. ES yra įsipareigojusi spręsti šią problemą mažindama ES ir viso pasaulio šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį tokiu mastu, kad pasaulio temperatūra nebūtų daugiau nei 2°C didesnė už ikiindustrinio laikotarpio temperatūrą. Tačiau įgyvendinant dabartinę energetikos ir transporto politiką ES išmetamas CO₂ kiekis iki 2030 m. padidėtų maždaug 5 %, o pasaulio – 55 %. Dabartinė ES energetikos politika nėra tausi.

1.2. Tiekimo saugumas

Europa kuo toliau labiau priklauso nuo importuojamų angliavandenilių. Jei padėtis nesikeis, ES importuojamos energijos dalis nuo dabartinio 50 % visos ES suvartojamos energijos lygio iki 2030 m. padidės iki 65 %. Priklausomybė nuo dujų importo iki 2030 m. išaugs nuo 57 % iki 84 %, o naftos – nuo 82 % iki 93 %.

¹ Šaltinis – Europos aplinkos agentūra. Kiti duomenys – Europos Komisijos, jei nenurodyta kitaip.

Dėl to kyla politinė ir ekonominė rizika. Pasauliniai energijos ištekliai labai intensyviai eksploatuojami. Tarptautinė energetikos agentūra (TEA) numato, kad iki 2030 m. pasaulinė naftos paklausa padidės 41 %. Kaip pasiekti, kad pasiūla neatsilikytų nuo šios paklausos, nežinoma: TEA savo 2006 m. Pasaulio energetikos prognozėje teigė, kad „pagrindinių naftos ir dujų gamintojų gebėjimas ir noras padidinti investicijas siekiant tenkinti visame pasaulyje augančią paklausą kelia daug abejonių“². Didėja rizika, kad pasiūla nebus pakankama.

Be to, šiuo metu dar neįdiegti mechanizmai valstybių narių solidarumui energijos krizės atveju užtikrinti, o keletas valstybių narių yra didžiąja dalimi arba visiškai priklausomos nuo vieno dujų tiekėjo.

Tuo pat metu ES elektros energijos paklausa pagal bazinį scenarijų per metus išauga maždaug 1,5 %. Net ir įgyvendinant veiksmingą energijos vartojimo efektyvumo politiką, vien energijos gamybos sektoriuje per kitus 25 metus reikės maždaug 900 mlrd. EUR investicijų. Nuspėjamas ir veiksminga dujų ir elektros energijos vidaus rinka – esminės būtinų ilgalaikių investicijų ir vartotojų kainų konkurencingumo sąlygos. Šios sąlygos dar nėra įvykdytos.

1.3. Konkurencingumas

ES vis labiau veikia nestabilios ir didėjančios kainos tarptautinėje energijos rinkoje ir laipsniško angliavandenilių atsargų sukaupti vos keletu subjektų rankose padariniai. Galimas poveikis yra didelis: jei, pavyzdžiui, 2030 m. naftos kaina padidėtų iki 100 JAV dolerių už barelį, ES-27 importuojamos energijos išlaidos padidėtų maždaug 170 mlrd. EUR, t. y. 350 EUR kasmet kiekvienam ES piliečiui³. Toks turto persikirstymas labai nedaug prisidėtų prie papildomų darbo vietų kūrimo ES.

Įdiegus tinkamą politikos ir teisės aktų sistemą, energijos vidaus rinkoje galima būtų skatinti sąžiningas ir konkurencingas energijos kainas ir energijos taupymą, taip pat didesnes investicijas. Tačiau dar nesukurtos visos šiam tikslui pasiekti reikalingos sąlygos. Todėl ES piliečiai ir ES ekonomika neturi galimybės pasinaudoti visais energijos rinkos liberalizavimo privalumais. Kad galima būtų skatinti reikiamas investicijas elektros energijos sektoriuje, reikia ilgalaikės perspektyvos anglies dioksido apribojimo srityje.

Daugiau investuojant, ypač į energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančią energiją, būtų sukurta daug darbo vietų, skatinamos naujovės ir kuriama ES žinių ekonomika. Jau dabar Europos Sąjunga yra atsinaujinančios energijos technologijų lyderė pasaulyje, šio sektoriaus apyvarta yra 20 mlrd. EUR, o jame dirba 300 000 žmonių⁴. ES gali vadovauti sparčiai augančiai mažai anglies dioksido išmetančių energijos technologijų rinkai pasaulyje. Pavyzdžiui, vėjo energijos srityje ES bendrovės užima 60 % pasaulio rinkos. Europos pasiryžimas vadovauti kovai su klimato kaita pasaulyje sukuria mums galimybę tapti varomąja jėga įgyvendinant pasaulinę mokslinių tyrimų darbotvarkę. Siekiant užtikrinti naujų technologijų plėtrą reikėtų apsvarstyti visus galimus variantus.

² TEA 2006 m. Pasaulio energetikos prognozė.

³ Daroma prielaida, kad dolerio keitimo kursas yra 1,25 \$ už 1 €, ir lyginama su 60 \$ (dabartine pinigų verte) naftos kaina 2030 m.

⁴ Europos atsinaujinančios energijos taryba „Europos atsinaujinančios energijos tikslai: 20 % iki 2020 m.“

Tuo pat metu reikia atsižvelgti į socialinius Europos energetikos politikos aspektus visais atskirų priemonių kūrimo ir įgyvendinimo etapais. Ši politika ilginiui turėtų prisidėti prie ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo Europoje, ji taip pat gali daryti didelį poveikį tam tikriems procesams ir produktams, kuriais prekiaujama tarptautiniu mastu, ypač intensyviai energiją naudojančioje pramonėje.

2. EUROPOS ENERGETIKOS POLITIKOS STRATEGINIS TIKSLAS

Bendrosios energetikos politikos pradinis tikslas yra trejopas: kova su klimato kaita, ES išorinės priklausomybės nuo importuojamų angliavandenilių mažinimas ir ekonomikos augimo bei darbo vietų kūrimo skatinimas, tuo pat metu užtikrinant saugios ir prieinamos energijos tiekimą vartotojams.

Atsižvelgdama į daugybę konsultacijoje dėl savo Žaliosios knygos⁵ gautų atsiliepimų, šioje Strateginėje energetikos apžvalgoje Komisija siūlo, kad Europos energetikos politika būtų grindžiama:

- ES tikslu tarptautinėse derybose siekti iki 2020 m. išsivysčiusiose šalyse 30 %, palyginti su 1990 m., sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių išmetamųjų dujų kiekį. Be to, 2050 m. šiltnamio efektą sukeliančių išmetamųjų dujų kiekis pasaulyje turi būti sumažintas beveik 50 %, palyginti su 1990 m., o tai reiškia, kad pramoninėse šalyse išmetamųjų dujų kiekis iki 2050 m. turi sumažėti 60–80 %.
- ES įsipareigojimu bet kokių atveju jau dabar nustatyti tikslą, kad iki 2020 m. šiltnamio efektą sukeliančių išmetamųjų dujų kiekis būtų sumažintas bent 20 %, palyginti su 1990 m.

Šie tikslai – svarbiausia Komisijos komunikato „*Klimato kaitos apribojimas iki 2°. ES ir pasauliui skirtos politikos galimybės 2020 m. ir vėliau*“⁶ dalis.

Siekis įgyvendinti ES įsipareigojimą jau dabar imtis veiksmų dėl šiltnamio dujų turėtų būti pagrindinė naujosios Europos energetikos politikos dalis dėl trijų priežasčių: i) energetikos sektoriaus išmetamas CO₂ kiekis sudaro 80 % visų ES išmetamų šiltnamio dujų; išmetamųjų teršalų kiekį reikia mažinti vartojant mažiau energijos ir didinant aplinkos neteršiančios, vietoje pagamintos energijos kiekį; ii) siekiant mažinti augantį didelių svyravimų ir naftos bei dujų kainų poveikį; ir tam, kad iii) ES energijos rinka taptų konkurencingesnė, būtų skatinamas technologijų ir darbo vietų kūrimas.

Šis strateginis tikslas ir konkrečios toliau nurodytos priemonės jam įgyvendinti yra naujosios **Europos energetikos politikos** esmė.

⁵ Europos Sąjungos tausios, konkurencingos ir saugios energetikos strategija, 2006 3 8 COM(2006) 105 galutinis; Komisijos tarnybų darbo dokumentas, Diskusijų dėl Žaliosios knygos „Europos Sąjungos tausios, konkurencingos ir saugios energetikos strategija“ analizės suvestinė ataskaita, SEC(2006) 1500.

⁶ Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui, COM(2007) 2.

3. VEIKSMŲ PLANAS

Kad būtų įgyvendintas pirmiau minėtas strateginis tikslas, reikia paversti Europą didelio energijos vartojimo efektyvumo ir mažai CO₂ išmetančių technologijų energetikos ekonomika, skatinti **naują pramonės revoliuciją**, spartinti perėjimą prie mažai anglies dioksido išmetančių technologijų, metams bėgant gaminti ir vartoti žymiai daugiau vietinės energijos, kurią gaminant ir vartojant išmetama mažai teršalų. Svarbiausias uždavinys – šio tikslo siekti taip, kad potenciali konkurencingumo nauda Europai būtų kuo didesnė, o potencialios išlaidos kuo mažesnės.

Įgyvendinant esamas priemones elektros energijos, pagamintos naudojant atsinaujinančius energijos išteklius, biokuro, energijos vartojimo efektyvumo ir energijos vidaus rinkos srityse pasiekta svarbių rezultatų, tačiau šioms priemonėms trūksta nuoseklumo, kuris būtinas siekiant tausumo, tiekimo saugumo ir konkurencingumo. Vienas politikos elementas neišspręs visų problemų – juos reikia įgyvendinti visus kartu. Į energetikos politiką turi būti atsižvelgiama daugelyje įvairių politikos sričių. Pavyzdžiui, kaip pirmiau minėta, reikia atsižvelgti į socialinius Europos energetikos politikos aspektus visais atskirų priemonių kūrimo ir įgyvendinimo etapais⁷, taip pat reikės toliau plėtoti vandenynų ir jūrų eksploatavimą taip, kad kartu būtų siekiama ES energetikos tikslų, atsižvelgiant į jų potencialą prisidėti prie energijos gamybos ir tiekimo maršrutų bei būdų įvairovės⁸. Visų pirma, valstybės narės turi patvirtinti kitų trejų metų strateginę viziją ir veiksmų planą, kurių aiškus tikslas – pradėti kurti tarptautinę išsivysčiusių šalių sąjungą bent siekiant iki 2020 m. 30 % sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių išmetamųjų dujų kiekį pasaulyje ir svariai prisidėti prie tikslo iki 2020 m. 20 % sumažinti ES šiltnamio efektą sukeliančių išmetamųjų dujų kiekį. Šios priemonės bus sustiprintos atidžiai stebint pažangą ir teikiant pažangos ataskaitas, taip pat veiksmingai keičiantis gerąja patirtimi ir laikantis skaidrumo principo; visa tai bus įgyvendinama Komisijai reguliariai teikiant atnaujintą Strateginę energetikos apžvalgą.

Toliau nurodytos priemonės ne tik padės ES pereiti prie žiniomis grindžiamos ir mažai anglies dioksido išmetančių technologijų energetikos ekonomikos, bet ir pagerins tiekimo saugumą bei kuo toliau tuo labiau prisidės prie ES konkurencingumo.

3.1. Energijos vidaus rinka

Tikra energijos vidaus rinka yra būtina, siekiant įgyvendinti visus tris Europos energetikos uždavinius:

- Konkurencingumas: konkurencingoje rinkoje sumažės kainos piliečiams ir įmonėms, taip pat bus skatinamas energijos vartojimo efektyvumas ir investicijos.
- Tausumas: kad ekonomikos priemonės, įskaitant teršalų išmetimo leidimų prekybos sistemą, būtų tinkamai taikomos, būtina konkurencinga rinka. Be to, perdavimo sistemos operatoriai turi būti suinteresuoti skatinti bendrą atsinaujinančios šilumos ir elektros energijos bei mažos apimties gamybą (kogeneraciją), diegti naujoves ir skatinti mažesnes įmones ar asmenis apsvaistyti netradicinio energijos tiekimo galimybes.

⁷ 2005 m. kovo 31 d. komunikatas dėl restruktūrizavimo, COM (2005) 120.

⁸ Komisijos komunikatas Link Europos Sąjungos būsimos jūrų politikos: Europos vandenynų ir jūrų vizija, COM (2006) 275.

- Tiekimo saugumas: efektyviai veikiančioje ir konkurencingoje energijos vidaus rinkoje gali būti sukuriama daug esminių privalumų tiekimo saugumo ir aukštų viešosios paslaugos standartų srityse. Veiksmingai atskyrus tinklus nuo konkuruojančių elektros energijos ir dujų verslo sektorių, sukuriama realios paskatos įmonėms investuoti į naują infrastruktūrą, tinklų sujungimą ir naujus energijos gamybos pajėgumus, taip pat išvengiama energijos tiekimo nutraukimo ir bereikalingų kainų šuolių. Tikroje bendrojoje rinkoje skatinama įvairovė.

ES jau priėmė įvairių priemonių⁹, kurių tikslas – sukurti energijos vidaus rinką, kurioje visi ES vartotojai – piliečiai ar įmonės – turėtų realų pasirinkimą, naujų verslo ir daugiau tarpvalstybinės prekybos galimybių.

Iš komunikato dėl energijos vidaus rinkos¹⁰ ir galutinės sektorių konkurencijos tyrimo ataskaitos¹¹ matyti, kad taikant dabartines taisykles ir priemones šie tikslai nebuvo pasiekti. Yra požymių, kad dėl nepakankamos pažangos valstybės narės skatinamos nustatyti bendrąsias didžiausias elektros energijos ir dujų kainų ribas. Atsižvelgiant į tai, koku mastu nustatomos tokios kainų ribos ir tai, ar jos yra bendro pobūdžio, tokios priemonės gali trukdyti energijos vidaus rinkos veikimui ir nuslopinti kainų signalus, kad reikia naujų pajėgumų, todėl per mažai investuojama ir vėliau kyla energijos tiekimo krizės. Tokiomis aplinkybėmis naujiems rinkos dalyviams, įskaitant tuos, kurie siūlo švarią energiją, gali būti sunkiau pateikti į rinką.

Atsižvelgdama į daugybę konsultacijoje dėl savo Žaliosios knygos gautų atsiliepimų, Komisija mano, kad ši padėtis negali tęstis. Dabar reikia imtis nuoseklių priemonių, kurių tikslas – per trejus metus sukurti Europos dujų ir elektros energijos tinklą ir tikrai konkurencingą visos Europos energijos rinką.

Šiam tikslui pasiekti Komisija nustatė tokius reikalavimus:

3.1.1. Veiklos atskyrimas

Vidaus rinkos ataskaita ir sektoriaus tyrimas rodo diskriminacijos ir piktnaudžiavimo pavojų, kai bendrovės kontroliuoja ir energetikos tinklus, ir gamybą ar pardavimą, tuo būdu apsaugant nacionalinę rinką ir užkertant kelią konkurencijai. Tokia padėtis taip pat neskatina vertikalčiai integruotų bendrovių investuoti į savo tinklus, nes kuo labiau jos didina tinklo pajėgumą, tuo labiau didėja konkurencija jų „vidaus rinkoje“ ir mažėja rinkos kaina.

Komisija mano, kad galima apsvarstyti dvi galimybes šiam klausimui spręsti: visiškai nepriklausomas sistemos operatorius (kai vertikalčiai integruota bendrovė lieka tinklo įrangos savininke ir reguliariai gauna už ją reguliuojamų pajamų, tačiau ji neatsako už tinklo

⁹ Įskaitant antrąją direktyvą dėl rinkos atvėrimo, reglamentus, kurių tikslas – suderinti techninius standartus, kad tarpvalstybinė prekyba būtų praktiškai įgyvendinama, ir direktyvas dėl tiekimo saugumo.

¹⁰ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl dujų ir elektros energijos vidaus rinkos perspektyvų, COM (2006) 841.

¹¹ Komisijos komunikatas „Sektoriaus tyrimas pagal Reglamento 1/2003 17 straipsnį dėl dujų ir elektros energijos rinkų (galutinė ataskaita)“, COM (2006) 851.

eksploatavimą, techninę priežiūrą ar modernizavimą) arba nuosavybės atskyrimas (kai tinklą eksploatuojančios bendrovės yra visiškai atskirtos nuo tiekimo ir gamybos bendrovių)¹².

Ekonominiai faktai rodo, kad nuosavybės atskyrimas yra veiksmingiausias būdas užtikrinti energijos vartotojams pasirinkimo galimybes ir skatinti investicijas. Taip yra todėl, kad atskiroms tinklo kompanijoms neturi įtakos beveik sutampantys tiekimo ir (arba) gamybos sektoriaus interesai priimant sprendimus dėl investicijų. Taip pat išvengiama pernelyg išsamaus ir sudėtingo reguliavimo bei neproporcingos administracinio darbo naštos.

Sprendimas turėti nepriklausomą sistemos operatorių pagerintų dabartinę padėtį, tačiau jis būtų ne toks veiksmingas sprendžiant paskatų investuoti į tinklus trūkumo problemą ir reikėtų išsamesnės, griežtesnės ir brangesnės reguliavimo sistemos.

Be to, reikia iš naujo išnagrinėti nuostatas dėl paskirstymo veiklos atskyrimo: pagal jas dauguma atskyrimo reikalavimų šiuo metu netaikomi platintojams, turintiems mažiau nei 100 000 klientų.

3.1.2. *Veiksmingas reguliavimas*

Visų pirma, energetikos reguliavimo institucijų įgaliojimų ir nepriklausomybės lygį reikia suderinti remiantis didžiausiu, o ne mažiausiu ES bendru vardikliu. Antra, juos reikia įpareigoti ne tik skatinti veiksmingą savo nacionalinės rinkos, bet ir visos energijos vidaus rinkos vystymą.

Be to, veiksmingai tarpvalstybinei prekybai užtikrinti reikia suderinti techninius standartus. Iki šiol padaryta pažanga yra toli gražu nepakankama. Įsteigta Europos elektros energijos ir dujų reguliavimo grupė (ERGEG) ir reglamentai dėl elektros energijos ir dujų neužtikrino reikiamo valdymo. Dauguma svarbių techninių standartų skirtingose valstybėse narėse vis dar skiriasi, todėl tarpvalstybinė prekyba yra sudėtinga, o dažnai visai neįmanoma. Vertėtų apsvarstyti tris pagrindines galimybes:

- **Laipsniškas esamo metodo tobulinimas.** Reikėtų stiprinti nacionalinių reguliavimo institucijų bendradarbiavimą, ypač reikalaujant, kad valstybės narės įpareigotų nacionalines institucijas įgyvendinti Bendrijos tikslą, nustatyti mechanizmą, pagal kurį Komisija galėtų peržiūrėti tam tikrus nacionalinių reguliavimo institucijų sprendimus, kurie turi įtakos energijos vidaus rinkai¹³.
- **Europos nepriklausomų reguliavimo institucijų tinklas („ERGEG+“).** Pagal šį mechanizmą ERGEG vaidmuo taptų oficialus, grupė būtų įpareigota formuoti privalomus sprendimus tam tikrais tiksliai apibrėžtais techniniais ir tarpvalstybinės prekybos mechanizmų klausimais, skirtus reguliavimo institucijoms ir susijusiems rinkos dalyviams, pavyzdžiui, tinklo operatoriams, energijos mainų ar gamybos vykdytojams. Tam tikrais atvejais reikėtų tinkamo Komisijos dalyvavimo siekiant užtikrinti, kad būtų deramai paisoma Bendrijos interesų.

¹² Tokia sistema jau egzistuoja elektros energijos sektoriuje Danijoje, Suomijoje, Italijoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, Rumunijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje, Ispanijoje, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Taip pat Danijos, Nyderlandų, Portugalijos, Rumunijos, Ispanijos, Švedijos ir Jungtinės Karalystės dujų sektoriuose. Atskirtas perdavimo sistemos operatorius (PSO) taip pat yra tinklo savininkas.

¹³ Kaip nurodyta pirmiau, šie siūlymai grindžiami metodu, kuris jau naudojamas elektroninių ryšių sektoriuje ir taikant išimtis trečiųjų šalių prieigai prie naujos dujų ir elektros energijos infrastruktūros.

- **Naujos vienos Bendrijos įstaigos** steigimas. Ji būtų įpareigota priimti atskirus sprendimus ES elektros energijos ir dujų rinkoje reguliavimo ir techniniais klausimais, svarbiais tam, kad iš tiesų galima būtų vykdyti tarpvalstybinę prekybą¹⁴.

Veiklos atskyrimas ir reguliavimas yra tarpusavyje susiję. Rinkose, kur nuosavybė nėra visiškai atskirta, reikalingas išsamesnis, sudėtingesnis ir griežtesnis reguliavimas. Tokiomis aplinkybėmis nacionalinėms reguliavimo institucijoms ypač reikia daugiau įsikišti leidžiančių teisių ir griežtų įgaliojimų diskriminacijos prevencijai. Tačiau reguliavimo institucijos jokia būdu negali išspręsti visų problemų, susijusių su tuo, kad be nuosavybės atskyrimo nėra paskatų tinkamai investuoti į tinklus.

Komisija mano, kad iš trijų galimybių pirmoji – laipsniškas esamo metodo tobulinimas – nebūtų pakankama, ypač todėl, kad pažanga ir toliau priklausytų nuo savanoriškų susitarimų, kuriuos sudarytų 27 dažnai skirtingus interesus turinčios nacionalinės reguliavimo institucijos. Todėl ERGEG+ yra minimalus požiūris, kurį pasitelkus galima tikėtis greitos ir veiksmingos pažangos derinant techninius klausimus, būtinus tam, kad tarpvalstybinė prekyba būtų veiksminga.

Kol bus priimtas ir įgyvendintas oficialus sprendimas, reguliavimo institucijas reikėtų skatinti glaudžiau bendradarbiauti ir savanoriškai veiksmingiau naudotis įgaliojimais.

3.1.3. *Skaidrumas*

Kad rinka tinkamai veiktų, būtinas skaidrumas. Šiuo metu perdavimo sistemos operatoriai teikia skirtingą informaciją, todėl naujiems rinkos dalyviams vienoje rinkose konkuruoti lengviau nei kitose. Be to, kai kurios reguliavimo institucijos reikalauja iš energijos gamintojų daugiau skaidrumo gamybos pajėgumo klausimais nei kitos – tai gali padėti išvengti manipuliavimo kainomis. Reikia nustatyti minimalius reikalavimus, panašius į tuos, kurie jau yra priimti telekomunikacijų srityje¹⁵ ir kurių turi laikytis visos ES bendrovės.

3.1.4. *Infrastruktūra*

Pirmenybinio sujungimo plane¹⁶ nustatyti penkti prioritetai:

- Nustatyti svarbiausią trūkstantią infrastruktūrą iki 2013 m. ir užtikrinti politinę paramą visos Europos mastu, kad galima būtų užpildyti spragas.
- Paskirti keturis Europos koordinatorius, kurie vykdytų keturis svarbiausius prioritetinius projektus: elektros energijos jungtis tarp Vokietijos, Lenkijos ir Lietuvos; naudojant jūros vėją pagamintos elektros energijos jungtys Šiaurės Europoje; Prancūzijos ir Ispanijos elektros energijos tinklų sujungimas; NABUCCO dujotiekis, kuriuo tiekiamos dujos iš Kaspijos regiono į Vidurio Europą.

¹⁴ Pagal Tarpinstitucinio susitarimo dėl Europos reguliavimo agentūrų sistemos projektą (COM(2005)59 galutinis) tokiai įstaigai galima patikėti taikyti Bendrijos standartus ypatingais atvejais, įskaitant teisę priimti atskirus trečiosioms šalims teisiškai privalomus sprendimus (4 straipsnis).

¹⁵ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/19/EB dėl prieigos prie elektroninių ryšių.

¹⁶ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai. Pirmenybinio sujungimo planas, COM (2006) 846.

- Susitarti, kad daugiausiai per 5 metus turi būti baigtos projektų, kurie gairėse transeuropiniams energetikos tinklams apibrėžiami kaip „Europinės svarbos projektai“, planavimo ir tvirtinimo procedūros.
- Išnagrinėti poreikį padidinti transeuropinių energetikos tinklų finansavimą, ypač siekiant palengvinti atsinaujinančios elektros energijos integravimą į bendrą tinklą.
- Sukurti naują Bendrijos mechanizmą ir struktūrą, skirtą perdavimo sistemos operatoriams (PSO), atsakingiems už koordinuotą tinklo planavimą.

3.1.5. Tinklo saugumas

Siekiant padidinti ES elektros energijos sistemos patikimumą ir išvengti tiekimo nutraukimo, pastarojo meto patirtis parodė, kad ES reikia bendrųjų minimalių ir privalomų tinklo saugumo standartų. Naujajame perdavimo sistemos operatoriams skirtame Bendrijos mechanizme ir struktūroje turėtų būti numatyta užduotis siūlyti bendrus minimalius saugumo standartus. Po energetikos reguliavimo institucijų patvirtinimo šie standartai taptų privalomi.

3.1.6. Pakankamas elektros energijos gamybos ir dujų tiekimo pajėgumas

Per kitus dvidešimt penkerius metus Europa turės investuoti 900 mlrd. EUR į naujus elektros energijos gamybos pajėgumus. Dėl didelio efektyvumo dujos ir toliau yra populiariausias kuras, tačiau net ir dujų sektoriuje reikės investuoti 150 mlrd. EUR į dujomis kūrenamas elektrines ir dar 220 mlrd. EUR į dujų infrastruktūrą. Pagrindinis prioritetas siekiant pritraukti pakankamai naujų investicijų – tinkamai veikianti energijos vidaus rinka, kurioje teikiami teisingi investicijų signalai. Taip pat būtina atidžiai stebėti paklausos ir pasiūlos pusiausvyrą, kad galima būtų nustatyti bet kokį potencialų trūkumą. Toks ir bus pagrindinis naujosios Energijos stebėjimo tarnybos (žr. toliau) vaidmuo.

3.1.7. Energijos tiekimas – viešoji paslauga

Energija būtina kiekvienam Europos piliečiui. Esamuose Europos teisės aktuose jau dabar reikalaujama laikytis su viešąja paslauga susijusių išipareigojimų. Tačiau siekdama panaikinti energijos trūkumą ES turi padaryti daugiau. Komisija parengs Energijos vartotojų chartiją, kuria siekiama keturių pagrindinių tikslų:

- teikti pagalbą kuriant schemas, kurios padėtų labiausiai pažeidžiamiems ES piliečiams spręsti didėjančių energijos kainų keliamas problemas,
- pagerinti minimalios piliečiams teikiamos informacijos kokybę, kad jie galėtų pasirinkti tiekėjus ir tiekimo būdus,
- mažinti biurokratiją vartotojams keičiant tiekėją,
- apsaugoti vartotojus nuo nesąžiningos pardavimo praktikos.

3.2. Valstybių narių solidarumas ir naftos, dujų bei elektros tiekimo saugumas

Energijos vidaus rinka stiprina valstybių narių tarpusavio priklausomybę tiek elektros energijos, tiek dujų tiekimo srityje. Net ir siekiant energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančios energijos tikslų, naudojant naftą ir dujas bus tenkinama daugiau nei pusė ES energijos reikmių, o priklausomybė nuo importo išliks didelė abiejuose sektoriuose (daugiau

nei 90 % naftos ir 80 % dujų sektoriuose 2030 m.). Elektros energijos gamyba bus labai priklausoma nuo dujų tiekimo. Jei nebus ryškaus technologijų proveržio, transporto sektoriuje ir toliau bus plačiausiai naudojama nafta. Todėl šių rūšių kuro tiekimo saugumas ir toliau bus nepaprastai svarbus ES ekonomikai.

ES yra užmezgusi veiksmingus santykius su tradiciniais Europos ekonominės erdvės (EEE) valstybių, būtent Norvegijos, ir jai nepriklausančių valstybių – Rusijos ir Alžyro – dujų tiekėjais. ES tiki, kad šie santykiai ateityje taps dar geresni. Vis dėlto, ES ir toliau bus svarbu skatinti šaltinių, tiekėjų, tiekimo maršrutų ir būdų įvairovę. Taip pat reikia įdiegti veiksmingus mechanizmus, kurie padėtų užtikrinti valstybių narių solidarumą energijos krizės atveju. Tai ypač svarbu atsižvelgiant į tai, kad keletas valstybių narių yra didžiąja dalimi arba visiškai priklausomos nuo vieno dujų tiekėjo.

Energijos saugumą reikėtų skatinti įvairiais būdais:

- Reikia priemonių, kurių tikslas – padėti valstybėms narėms, pernelyg priklausančioms nuo vieno dujų tiekėjo, įvairinti tiekimo šaltinius. Komisija stebės neseniai į nacionalinę teisę perkeltos direktyvos dėl dujų tiekimo patikimumo¹⁷ įgyvendinimą ir vertins jos veiksmingumą. Reikėtų rengti projektus, kurių tikslas – tiekti dujas iš naujų regionų, kurti naujus dujų centrus Vidurio Europoje ir Baltijos valstybėse, geriau išnaudoti strategines saugojimo galimybes ir palengvinti naujų suskystintų gamtinių dujų terminalų statybą. Reikėtų išnagrinėti būdus tobulinti esamus solidarumo krizės atveju mechanizmus, pavyzdžiui, Energijos korespondentų tinklą ir Dujų koordinavimo grupę. Be to, strateginės dujų atsargos padėtų užtikrinti dujų tiekimo saugumą. Didelių naujų investicijų į naujus saugojimo ir vamzdynų pajėgumus poreikį didesniai saugumui užtikrinti reikės palyginti su būsimumis tokio sprendimo išlaidomis vartotojams.
- ES strateginių naftos atsargų mechanizmas, per Tarptautinę energetikos agentūrą (TEA) tinkamai koordinuojamas su kitų EPBO šalių atsargomis, tinkamai veikė, jį reikėtų ir toliau naudoti. Tačiau būdą, kaip ES valdo savo įnašą į šį mechanizmą, galima būtų tobulinti. Reikėtų sugriežtinti ataskaitų teikimo reikalavimus valstybėms narėms, taip pat reikėtų daugiau atsargų pakankamumo analizės ir geresnio koordinavimo, jei TEA nurodo panaudoti atsargas. Komisija šiuos klausimus analizuos 2007 m.
- Elektros tinklų sujungimas (žr. 3.1.4 punktą) ir įpareigojantys privalomi vykdyti patikimumo standartai bus trečiasis šio požiūrio elementas. Tai ypač padės spręsti susirūpinimą keliančius elektros energijos tiekimo saugumo klausimus.

3.3. Ilgalaikis įsipareigojimas mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir įgyvendinti ES teršalų išmetimo leidimų prekybos sistemą

ES paprastai teikia pirmenybę ekonominėms išorės išlaidų internalizavimo priemonėms, nes jas taikant rinkos dalyviams leidžiama spręsti, kaip veiksmingiausia reaguoti patiriant mažiausiai išlaidų. Konkrečiau, savo komunikate „*Klimato kaitos apribojimas iki 2°. ES ir pasauliui skirtos politikos galimybės 2020 m. ir vėliau*“ Komisija nurodė, kad teršalų išmetimo leidimų prekybos sistema yra ir turi išlikti pagrindine priemone, skirta skatinti mažinti išmetamo anglies dioksido kiekį, ir kaip ji galėtų tapti tarptautinių kovos su klimato kaita

¹⁷ 2004 m. balandžio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/67/EB dėl priemonių, skirtų gamtinių dujų tiekimo patikimumui užtikrinti, OL L 127, 2004 4 29, p. 92–96.

pastangų pagrindu. Komisija šiuo metu persvarsto ES teršalų išmetimo leidimų prekybos sistemą, kad galima būtų išnaudoti visą teršalų išmetimo leidimų prekybos potencialą: tai gyvybiškai svarbu tam, kad būtų sukurtos paskatos keisti Europos energijos gamybos ir vartojimo praktiką.

3.4. Ambicinga energijos vartojimo efektyvumo priemonių programa Bendrijos, nacionaliniu, vietos ir tarptautiniu lygiu

Europos piliečiams energijos vartojimo efektyvumas yra aktualiausias Europos energetikos politikos elementas. Energijos vartojimo efektyvumo didinimas – geriausias būdas prisidėti prie tausumo, konkurencingumo ir tiekimo saugumo tikslų.

2006 m. spalio 19 d. Komisija priėmė Efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planą¹⁸, kuriame pateikiamas išsamus konkrečių priemonių, skirtų padėti ES siekti pagrindinio tikslo iki 2020 m. 20 % sumažinti visuotinį pirminės energijos suvartojimą, sąrašas. Sėkmingai įgyvendinus šį planą, iki 2020 m. ES suvartotų 13 % mažiau energijos nei šiuo metu ir kiekvienais metais sutaupytų 100 mlrd. EUR ir išmestų maždaug 780 mln. tonų mažiau CO₂. Tačiau tam reikės daug pastangų tiek keičiant elgesį, tiek pritraukiant naujas investicijas.

Pagrindinės priemonės yra šios:

- skatinti naudoti mažai kuro vartojančias transporto priemones, daugiau naudotis viešuoju transportu ir užtikrinti, kad vartotojai padengtų tikrąsias transporto išlaidas¹⁹,
- nustatyti griežtesnius standartus ir geresnį prietaisų ženklavinimą,
- skubiai gerinti esamų ES pastatų energinį naudingumą ir imtis iniciatyvos, kad mažai energijos vartojanti įranga naujuose pastatuose taptų standartu,
- nuosekliai taikyti mokesčius, kad energija būtų vartojama efektyviau,
- padidinti šilumos ir elektros energijos gamybos, perdavimo ir paskirstymo efektyvumą,
- sudaryti naują tarptautinį susitarimą dėl energijos vartojimo efektyvumo siekiant skatinti bendras pastangas.

Naujas tarptautinis susitarimas dėl energijos vartojimo efektyvumo

Toks susitarimas galėtų paskatinti EBPO ir pagrindines besivystančias šalis (tokias kaip Kinija, Indija ir Brazilija) drauge apriboti produktų, kurie neatitinka minimalių standartų, naudojimą ir susitarti dėl bendrų energijos taupymo metodų. 2007 m. ES galėtų oficialiai pateikti pasiūlymą, kuris būtų toliau svarstomas ir plėtojamas pagrindinėje tarptautinėje konferencijoje dėl energijos vartojimo efektyvumo Vokietijos pirmininkavimo G8 šalims laikotarpiu. Galima būtų kelti tikslą pasirašyti susitarimą Pekino olimpinų žaidynių metu. Energijos taupymo ir CO₂ mažinimo potencialas yra didžiulis: remiantis TEA, vien tik dėl

¹⁸ Efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planas: išnaudoti potencialą, 2006 m. spalio 19 d. COM(2006)545.

¹⁹ Taip pat žr. Tenesustos Europos pažanga – užtikrinkime tvarų Europos judumą. Europos Komisijos 2001 m. baltosios knygos dėl transporto politikos laikotarpio vidurio apžvalga, 2006 m. birželio 22 d. COM(2006)314.

didesnio energijos vartojimo efektyvumo pasaulyje išmetamą CO₂ kiekį galima būtų sumažinti 20 %.

3.5. Ilgalaikis atsinaujinančios energijos tikslas

1997 m. Europos Sąjunga pradėjo siekti tikslo, kad iki 2010 m. 12 % visos ES suvartojamos energijos sudarytų atsinaujinanti energija; tai du kartus daugiau palyginti su 1997 m. Nuo to laiko atsinaujinančios energijos gamyba padidėjo 55 %. Nepaisant to, ES greičiausiai nepasieks savo tikslo. Mažai tikėtina, kad atsinaujinančios energijos dalis iki 2010 m. viršys 10 %. Be didesnės atsinaujinančių energijos išteklių kainos, palyginti su „tradiciniais“ energijos ištekliais, pagrindinė priežastis, kodėl nepavyks įgyvendinti sutartų atsinaujinančios energijos tikslų – nuoseklios ir veiksmingos politikos sistemos visoje ES ir stabilios ilgalaikės vizijos neturėjimas. Todėl rimtą pažangą šioje srityje padarė tik keletas valstybių narių, o ištekliai, būtini tam, kad atsinaujinančių šaltinių energijos gamyba iš nišinės taptų plačiai paplitusia, nebuvo sukaupti.

ES reikia skubių pokyčių siekiant parengti patikimą ilgalaikę atsinaujinančios energijos ES ateities viziją, kuri būtų grindžiama esamomis priemonėmis, ypač direktyva dėl elektros, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių. Tai būtina siekiant įgyvendinti dabartinius tikslus²⁰ ir paskatinti tolesnes investicijas, naujoves ir darbo vietų kūrimą. Pagrindinis atsinaujinančių išteklių energijos politikos uždavinys – rasti tinkamą pusiausvyrą tarp galimybės įdiegti plataus masto atsinaujinančios energijos pajėgumus jau šiandien ir galimybės laukti, kol ateityje dėl mokslinių tyrimų sumažės tokių pajėgumų kaina. Ieškant pusiausvyros reikia atsižvelgti į šiuos veiksnius:

- šiandien atsinaujinanti energija yra brangesnė už angliavandenilius, tačiau skirtumas mažėja, ypač atsižvelgiant į išlaidas, susijusias su klimato kaita,
- pasinaudojant masto ekonomija galima sumažinti atsinaujinančios energijos kainą, tačiau jau šiandien reikia nemažų investicijų,
- dėl atsinaujinančios energijos padidėja ES energijos tiekimo saugumas, nes didėja viduje pagaminamos energijos kiekis, įvairinami kuro tiekimo ir energijos importo šaltiniai, padidėja iš politiškai stabilių regionų gaunamos energijos kiekis ir kuriamos naujos darbo vietos Europoje,
- naudojant atsinaujinančius energijos išteklius išmetama nedaug arba visai neišmetama šiltnamio efektą sukeliančių dujų, dauguma išteklių taip pat gerokai prisideda prie oro kokybės gerinimo.

Atsižvelgdama į viešojoje konsultacijoje ir atliekant poveikio vertinimą gautą informaciją, savo Atsinaujinančių energijos išteklių plane²¹ Komisija siūlo privalomą tikslą **iki 2020 m. atsinaujinančios energijos dalį padidinti nuo dabartinio mažiau nei 7 % visos ES suvartojamos energijos lygio iki 20 %**. Po 2020 m. tikslai būtų vertinami atsižvelgiant į technologijų pažangą.

²⁰ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai. Tolesnė veikla paskelbus žaliąją knygą. Pažangos ataskaita atsinaujinančių išteklių elektros energijos srityje, COM(2006) 849.

²¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai. Atsinaujinančių energijos išteklių planas: Atsinaujinančių išteklių energija 21 amžiuje: tvaresnės ateities kūrimas, COM(2006) 848.

Kaip pasiekti minėtus tikslus?

Kad 20 % rodiklis būtų pasiektas, reikės užtikrinti didžiulį visų trijų atsinaujinančių išteklių energijos sektorių augimą: elektros energijos, biokuro ir šildymo bei vėsinimo. Tam tikrose valstybėse narėse įgyvendinant politikos strategijas, visuose sektoriuose buvo pasiekta rezultatų, iš kurių matyti, kaip galima įgyvendinti minėtus tikslus.

Iki 2020 m. iš atsinaujinančių šaltinių galima gauti trečdalį visos ES elektros energijos. Pasitelkus vėjo energiją šiandien Danijoje tenkinama maždaug 20 % viso energijos poreikio, Ispanijoje – 8 %, o Vokietijoje – 6 %. Prognozuojama, kad šiuo metu didelės kitų naujų technologijų (fotoelektros, saulės šilumos, bangų ir potvynio energijos) sąnaudos mažės.

Šildymo ir vėsinimo sektoriuje pažanga priklausys nuo keletą technologijų. Pavyzdžiui, Švedijoje įrengta daugiau nei 185 000 geoterminių šilumos siurblių. Vokietija ir Austrija pirmąją šildymo naudojant saulės energiją srityje. Jei kitos valstybės narės pasiektų tokį lygį, atsinaujinančios energijos dalis šildymo ir vėsinimo sektoriuje padidėtų 50 %.

Kalbant apie biokurą, Švedijoje jau dabar bioetanolis sudaro 4 % benzino rinkos, o Vokietija pirmąją pasaulyje pagal biodyzelino rodiklius – biodyzelinas sudaro 6 % dyzelino rinkos. Iki 2020 m. biologiniai degalai galėtų sudaryti 14 % visų transporto priemonių degalų.

Šis 20 % tikslas iš tiesų ambicingas, visos valstybės narės turės dėti daug pastangų jam įgyvendinti. Kiekvienos valstybės narės indėlis siekiant Sąjungos tikslo priklausys nuo skirtingų nacionalinių aplinkybių ir esamos padėties, įskaitant jų energijos šaltinių derinio pobūdį. Valstybėms narėms reikėtų suteikti lankstumo rinktis tokius atsinaujinančius energijos išteklius, kurie geriausiai tinka atsižvelgiant į specialius jų poreikius ir prioritetus. Būdas, kuriuo valstybės narės sieks savo tikslų, turėtų būti nurodytas nacionaliniuose veiksmų planuose, apie kuriuos reikia pranešti Komisijai. Planuose reikėtų pateikti sektorių tikslus ir priemones, kurios atitiktų sutartus siektinus bendrus nacionalinius tikslus. Praktiškai įgyvendindamos savo planus valstybės narės turės nustatyti specialius tikslus elektros energijos, biokuro, šildymo ir vėsinimo sektoriams, kuriuos tikrins Komisija siekiant užtikrinti, kad bus pasiektas bendras tikslas. Komisija šią sistemą 2007 m. nustatys naujuose teisės aktuose dėl atsinaujinančių energijos išteklių.

Ypatingas šios sistemos bruožas – minimalios ir koordinuotos biokuro sektoriaus plėtros visoje ES poreikis. Nors šiandien biologiniai degalai yra ir artimiausiu metu išliks brangesni už kitas atsinaujinančios energijos rūšis, šių degalų naudojimas per kitus 15 metų – vienintelis būdas smarkiai sumažinti priklausomybę nuo naftos transporto sektoriuje. Todėl Atsinaujinančiųjų energijos išteklių plane ir Biokuro pažangos ataskaitoje²² Komisija siūlo nustatyti privalomą minimalų tikslą – kad iki 2020 m. biologiniai degalai sudarytų 10 % visų transporto priemonių degalų, ir užtikrinti, kad ES ir už jos ribų naudojami biologiniai degalai būtų tausūs. ES turėtų skatinti trečiąsias šalis ir jų gamintojus siekti šio tikslo. Be to, į 2007 m. teisės aktų dėl atsinaujinančių energijos išteklių paketą bus įtrauktos specialios priemonės, skirtos palengvinti iš atsinaujinančių energijos šaltinių gaunamo biokuro ir šildymo bei vėsinimo energijos skverbimąsi į rinką. Komisija ir toliau skatins intensyviai naudoti atsinaujinančią energiją imdamasi kitų politikos ir papildomų priemonių tikrai ES atsinaujinančios energijos vidaus rinkai sukurti.

²² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai. Biokuro pažangos ataskaita, COM (2006) 845.

Kiek tai kainuos?

Kad atsinaujinanti energija sudarytų 20 %, papildomos vidutinės išlaidos per metus sieks maždaug 18 mlrd. EUR, t. y. maždaug 6 % daugiau nei 2020 m. planuojamos bendros ES energijos importo išlaidos. Toks rezultatas gaunamas darant prielaidą, kad iki 2020 m. naftos kaina bus 48 JAV doleriai už barelį. Jei kainos padidės iki 78 JAV dolerių už barelį, vidutinės metinės išlaidos sumažės iki 10,6 mlrd. EUR. Jei skaičiuojant būtų naudojama didesnė nei 20 EUR anglies kaina, pasiekti 20 % praktiškai kainuotų ne daugiau nei naudotis „tradiciniais“ energijos šaltiniais, tačiau Europoje būtų sukurta daug darbo vietų ir būtų kuriamos naujos technologijos paremtos Europos įmonės.

3.6. Europos strateginis energetikos technologijų planas

Du pagrindiniai Europos tikslai energetikos technologijų srityje yra šie: sumažinti aplinkos neteršiančiais būdais pagamintos energijos kainą ir padėti ES pramonei tapti lydere sparčiai augančiame mažai anglies dioksido išmetančių technologijų sektoriuje. Siekdama įgyvendinti šiuos tikslus Komisija 2007 m. pateiks Europos strateginį energetikos technologijų planą²³. Šiam planui reikės ilgalaikės vizijos, kuri atitiktų ilgalaikį uždavinį konkurencingai įgyvendinti mažai anglies dioksido išmetančią energetikos sistemą:

- iki 2020 m. išnaudojant technologijų pažangą, dėl kurios smarkiai padidės pigios atsinaujinančios energijos (įskaitant pakrančių vėjo ir antros kartos biokuro energijos plėtrą) dalis, bus galima iš tiesų pasiekti, kad atsinaujinanti energija sudarytų 20 %,
- iki 2030 m. vis daugiau elektros energijos ir šilumos reikės gauti iš mažai anglies dioksido išmetančių šaltinių ir teršalų beveik neišmetančių iškastinį kurą deginančių jėgainių taikant CO₂ surinkimą ir saugojimą, transporto sektoriuje reikės naudoti vis daugiau antros kartos biologinių degalų ir vandenilinio kuro elementų,
- 2050 m. ir vėliau perėjimas prie mažai anglies dioksido išmetančių technologijų Europos energetikos sistemoje turėtų būti baigtas, o atsinaujinanti energija, aplinkos neteršiantys anglis ir dujos, angliavandeniliai ir IV kartos branduolių skilimo ir sintezės energija (jos pageidaujanciose valstybėse narėse) galėtų sudaryti didelę visų Europos energijos šaltinių dalį.

Tai Europos, turinčios klestinčią ir tausią energetikos ekonomiką, vizija. Europos, kuri pasinaudojo galimybėmis, slypinčiomis už klimato kaitos ir globalizacijos grėsmės ir kuriai pasaulyje priklausio lyderės vaidmuo sudarant įvairiapusišką švarių, našių ir mažai teršalų į atmosferą išmetančių energijos technologijų portfelį. Europos, kuri tapo pagrindiniu klestėjimo, augimo ir darbo vietų kūrimo varikliu. Kad įgyvendintų šią viziją, Europos Sąjunga turi vieningai ir skubiai imtis veiksmų, pritarti Europos strateginiam energetikos technologijų planui ir jį įgyvendinti pasitelkus realistiškus išteklius. Pagal 7-ąją bendrąją mokslinių tyrimų programą metinės išlaidos energijos moksliniams tyrimams per kitus 7 metus padidės 50 %, tačiau net tai neužtikrins reikiamos pažangos. Technologijų planas turi būti ambicingas; jame reikia numatyti geresnį Bendrijos ir nacionalinių išlaidų koordinavimą ir nustatyti aiškius tikslus bei tikslus planus ir etapus. Jį įgyvendinant reikėtų pasinaudoti

²³ Taip pat žr. Komisijos komunikatą dėl Europos strateginio energetikos technologijų plano sudarymo, COM(2006) 847.

visomis turimomis ES priemonėmis, įskaitant bendras technologijų iniciatyvas ir Europos technologijos institutą.

Šios tikslinės iniciatyvos prioritetai galėtų būti tokie:

- daugiau pastatų, prietaisų, įrangos, pramoninių procesų ir transporto sistemų, kuriuose efektyviai vartojama energija;
- biokuro, ypač antros kartos biokuro, tobulinimas, kad ši energijos rūšis taptų visiškai konkurencinga angliavandenilių alternatyva,
- plataus masto jūros vėjo jėgainių konkurencingumo skatinimas per trumpą laikotarpį ir pasirengimas sukurti konkurencingą Europos jūros vėjo jėgainių tinklą,
- fotoelektros konkurencingumo didinimas siekiant išnaudoti saulės energijos potencialą,
- kuro elementų ir vandenilio technologijų naudojimas siekiant pasinaudoti jų pranašumais decentralizuotos energijos gamybos ir perdavimo srityse,
- tausios anglies ir dujų technologijos, ypač anglies dioksido surinkimas ir saugojimas (žr. toliau),
- ES turėtų ir toliau pirmauti ketvirtos kartos branduolių dalijimosi reaktorių ir būsimų branduolių sintezės technologijų srityje, siekdama didinti branduolinės energijos konkurencingumą, saugą ir saugumą, taip pat mažinti atliekų apimtį.

Šiuos sektorių tikslus reikėtų padėti įgyvendinti parengiant konkrečias gaires ir padidinant išlaidas energijos moksliniams tyrimams. Komisija 2008 m. pavasario Europos Vadovų Tarybai pasiūlys Europos strateginį energetikos technologijų planą.

3.7. Siekis pereiti prie iškastinio kuro, kurį naudojant išskiriama mažai CO₂

Anglis ir dujos sudaro 50 % visos ES tiekiamos elektros energijos; šie ištekliai ir toliau bus svarbi mūsų energijos išteklių derinio dalis. Todėl būtinos ilgalaikės atsargos. Tačiau naudojant anglį išmetama maždaug dvigubai daugiau CO₂ nei naudojant dujas. Todėl reikės naudoti švaresnes anglies gamybos technologijas ir mažinti išmetamą CO₂ kiekį. Be to, labai svarbu tarptautiniu mastu kurti švarias anglies ir anglies dioksido surinkimo ir saugojimo technologijas: TEA numato, kad iki 2030 m. deginant anglį bus pagaminama dvigubai daugiau elektros energijos. Šiame procese būtų išmetama 5 mlrd. tonų CO₂ – tai 40 % viso numatomo CO₂ kiekio padidėjimo pasaulyje dėl energijos gamybos. Be Europos strateginio energetikos technologijų plano, reikės kitų priemonių, skirtų skatinti tarptautinius mokslinius tyrimus ir veiklą CO₂ surinkimo ir saugojimo srityje.

Siekdama būti pasaulio lydere, ES turi turėti aiškia CO₂ surinkimo ir saugojimo įdiegimo ES viziją, nustatyti jos plėtrai palankią reguliavimo sistemą, daugiau ir naudingiau investuoti į mokslinius tyrimus, taip pat imtis veiksmų tarptautiniu mastu. Ateityje CO₂ surinkimą ir saugojimą reikės įtraukti į ES teršalų išmetimo leidimų prekybos sistemą.

Kaip nurodyta komunikate dėl tausios elektros energijos gamybos deginant iškastinį kūrą²⁴, Komisija 2007 m. pradės dirbti siekdama šių tikslų:

- Sukurti mechanizmą, kurio tikslas – skatinti iki 2015 m. parengti ir eksploatuoti iki 12 demonstracinių plataus masto tausių iškastinio kuro technologijų, skirtų komercinei elektros energijos gamybai ES²⁵.
- Numatyti aiškia perspektyva, kada anglimi ir dujomis kūrenamose jėgainėse reikės įdiegti CO₂ surinkimo ir saugojimo technologijas. Remdamasi turima informacija Komisija mano, kad iki 2020 m. CO₂ surinkimo ir saugojimo technologijas reikėtų įdiegti visose naujose anglimi kūrenamose jėgainėse, o esamos jėgainės turėtų palaipsniui sekti minėtu pavyzdžiu. Nors šiuo metu dar per anksti priimti galutinį sprendimą, Komisija tikisi kuo greičiau pateikti rekomendacijas.

3.8. Branduolinės energetikos ateitis

Šiuo metu maždaug trečdalis elektros energijos ir 15 % visos ES suvartojamos energijos pagaminama naudojant branduolinę energiją – vieną iš didžiausių anglies dioksido (CO₂) neišmetančių energijos šaltinių Europoje. Branduolinė energija yra vienas iš būdų mažinti išmetamą CO₂ kiekį ES; to pageidaujančios valstybės narės greičiausiai įtrauks šią energijos rūšį į energijos scenarijų, pagal kurį per artimiausius dešimtmečius bus reikalaujama smarkiai sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį.

Elektros gamybą panaudojant branduolinę energiją kuro kainų pokyčiai veikia mažiau nei jos gamybą deginant anglį ir dujas, nes nedidelę elektros gamybos panaudojant branduolinę energiją išlaidų dalį sudaro urano kaina, o urano šaltinių pakaks daugeliui dešimtmečių ir jie plačiai pasiskirstę visame pasaulyje.

Kaip matyti prie šio dokumento pridedamoje lentelėje, kurioje pateikiami skirtingų energijos šaltinių privalumai ir trūkumai, branduolinė energija yra vienas iš pigiausių mažai anglies dioksido išskiriančių energijos, šiuos metu gaminamos ES, šaltinių, taip pat jos gamybos sąnaudos palyginti pastovios²⁶. Naudojant naujos kartos branduolinius reaktorius šios išlaidos turėtų dar labiau sumažėti.

Kiekviena valstybė narė gali pati nuspręsti, pasikliauti elektros gamyba naudojant branduolinę energiją, ar ne. Tačiau tuo atveju, jei branduolinės energijos lygis ES mažės, ši sumažėjimą būtina kompensuoti palaipsniui diegiant kitas papildomas mažai anglies dioksido išmetančias elektros energijos gamybos technologijas. Priešingu atveju nepavyks įvykdyti tikslo mažinti šiltnamio efektą sukeliančių išmetamųjų dujų kiekį ir pagerinti energijos tiekimo saugumą.

²⁴ Komisijos komunikatas. Tausi elektros energijos gamyba deginant iškastinį kūrą: siekis užtikrinti beveik teršalų neišskiriančią gamybą deginant anglį iki 2020 m., COM(2006) 843.

²⁵ Teršalų neišmetančioms iškastinio kuro jėgainėms skirtos Europos technologijų platformos pagrindinėse strateginėse mokslinių tyrimų darbotvarkės rekomendacijose, priimtose 2006 m. pabaigoje, kviečiama kuo anksčiau įgyvendinti 10–12 integruotų plataus masto jėgainių, kuriose taikomas CO₂ surinkimas ir saugojimas, demonstracinių projektų Europoje.

²⁶ TEA 2006 m. Pasaulio energetikos prognozėje teigiama, kad „sumažinus statybos ir eksploatavimo išlaidas, naujose branduolinėse jėgainėse elektros energijos gamybos kaina galėtų būti 4,9–5,7 JAV centai už kilovatvalandę“ [3,9–4,5 euro centai pagal 2006 m. lapkričio mėn. valiutos keitimo kursą], ir todėl „maždaug 10 JAV dolerių kaina už toną išmetamo CO₂ leidžia branduolinei energijai konkuruoti su anglimi kūrenamomis jėgainėmis“.

Dabartinėmis aplinkybėmis TEA numato, kad elektros gamyba naudojant branduolinę energiją pasaulyje padidės nuo 368 GW 2005 m. iki 416 GW 2030 m. Todėl ES ekonomiškai naudinga išlaikyti ir plėtoti technologinį pranašumą šioje srityje.

Naujoje Informacinėje branduolinėje programoje²⁷ nurodyta, kad vadovaujantis Bendrijos teisės aktais ES mastu reikėtų toliau plėtoti pažangiausią branduolinės energetikos sistemą tose valstybėse narėse, kurios pageidauja branduolinės energetikos, o tokia sistema turėtų atitikti aukščiausius saugos, saugumo ir neplatinimo standartus, kaip reikalaujama Euratomo sutartyje. Branduolinių jėgainių atliekos ir eksploatacijos nutraukimas kelia rimtų problemų, todėl branduolinių atliekų tvarkymas ir jėgainių eksploatacijos nutraukimas taip pat turėtų tapti Bendrijos darbo dalimi. ES turėtų ir toliau stengtis užtikrinti, kad tokių pat aukštų standartų būtų laikomasi ir tarptautiniu mastu. Siekdamą pažangos šioje srityje, Komisija siūlo įsteigti ES aukšto lygio grupę branduolinei saugai ir saugumui, kuri būtų įgaliota laipsniškai siekti bendro sutarimo ir galiausiai nustatyti papildomas Europos taisykles dėl branduolinės saugos ir saugumo.

3.9. Tarptautinė energetikos politika, kurią įgyvendinant aktyviai siekiama Europos interesų

ES viena negali pasiekti savo energetikos ir klimato kaitos tikslų. Ateityje ES išmetamas CO₂ kiekis sudarys tik 15 % naujų CO₂ emisijų. Be to, įgyvendindama naujus uždavinius, iki 2030 m. ES suvartos mažiau nei 10 % pasaulio energijos. Taigi energijos tiekimo saugumo ir klimato kaitos problemų EB ar valstybės narės negali išspręsti veikdamos atskirai. Ji turi bendradarbiauti su išsivysčiusiomis ir besivystančiomis šalimis, energijos vartotojais ir gamintojais, kad užtikrintų konkurencingą, tausią ir saugią energetikos sistemą.

ES ir valstybės narės turi siekti šių tikslų kalbėdamos vienu balsu, kurti veiksmingas partnerystes, kad siekiai virstų naudinga išorės politika. Energetika iš tiesų turi tapti centre visų ES išorės santykių dalimi; ši sritis gyvybiškai svarbi geopolitiniam saugumui, ekonominiam stabilumui, socialinei raidai ir tarptautinėms pastangoms kovoti su klimato kaita. Todėl ES privalo su visais tarptautiniais partneriais plėtoti veiksmingus santykius energetikos srityje, grindžiamus abipusiu pasitikėjimu, bendradarbiavimu ir tarpusavio priklausomybe. Reikia plėsti geografinį bendradarbiavimo mastą ir užmegzti glaudesnius santykius, remiantis susitarimais, kuriuose būtų numatytos esminės nuostatos dėl energetikos.

Europos Vadovų Taryba pritarė bendrai Komisijos ir Tarybos pateiktai ilgalaikės išorės energetikos sistemos vizijai²⁸ ir sutiko sukurti energijos saugumo korespondentų tinklą, kuris parengs išankstinio perspėjimo sistemą ir padės stiprinti ES gebėjimą veikti iškilus išorės energijos tiekimo saugumo problemoms.

Jau dabar derybose dėl tarptautinių susitarimų, ypač prekybos srityje, ES kalba vienu balsu. Siekiant nustatyti teisiškai privalomas įpareigojimus galima būtų geriau pasinaudoti šiuo metu rengiamais ir ateityje planuojamais dvišaliais ar daugiašaliais tarptautiniais susitarimais. Juose galima numatyti abipusį prekybos sąlygų liberalizavimą ir investicijas aukštesnės ir žemesnės grandies rinkose, taip pat prieigos prie vamzdynų suteikimą šalims, per kurias eina tranzito ir transporto maršrutai. Taip pat susitarimais galima pasinaudoti skatinant tarptautinę

²⁷ Informacinės branduolinės programos projektas, COM (2006) 844.

²⁸ Europos Komisijos ir Vyriausiojo įgaliotinio dokumentas „Išorės politikos tikslas – tarnauti Europos energetikos interesams“, 2006 m. birželio mėn. S160/06; ir po to priimtas komunikatas „Išorės energetikos santykiai – nuo principų iki veiksmų“, COM(2006)590 galutinis.

prekybą tausiu būdu pagamintu biokuru ar ekologiškais prekėmis arba tarptautiniu mastu nustatant išmetamo anglies dioksido kainas.

Todėl dabar ES, vadovaudamasi šiais principais, turi pereiti prie veiksmų. Pirmasis žingsnis siekiant „kalbėti vienu balsu“ – nustatyti aiškius tikslus ir veiksmingo koordinavimo priemones. Reguliariai teikiant strategines energetikos apžvalgas bus sukurtas bendras pagrindas ES institucijoms dažnai diskutuoti išorės energetikos klausimais. Per kitus tris metus įgyvendinant veiksmingą ES energetikos išorės politiką pirmenybę reikia teikti šioms sritims:

- EB ir jos valstybės narės turėtų vadovauti formuojant tarptautinius susitarimus, įskaitant planus dėl Energetikos chartijos sutarties ateities ir klimato režimo po 2012 m.
- ES santykiai su kaimynėmis energetikos srityje yra labai svarbūs Europos saugumui ir stabilumui užtikrinti. ES turėtų siekti sukurti platų ES kaimyninių šalių, kurios veiktų pagal bendras ES energetikos politiką grindžiamas taisykles ar principus, tinklą.
- Stiprinti santykius su išorės energijos tiekėjais, toliau plėtoti visapusiškas bendrais interesais, skaidrumo, nuspėjamumo ir abipusiškumo principais grindžiamas partnerystes.
- Toliau plėtoti glaudesnius ryšius energetikos srityje su kitais pagrindiniais vartotojais, ypač per TEA ir G8, arba pasitelkus intensyvesnę dvišalį bendradarbiavimą.
- Siekiant didinti ES energijos tiekimo saugumą, tobulinti finansinių priemonių naudojimą glaudžiau bendradarbiaujant su EIB bei ERPB ir įsteigiant Kaimynystės investicijų fondą.
- Pagerinti investavimo į tarptautinius projektus sąlygas, stengiantis, pavyzdžiui, užtikrinti aiškiai apibrėžtą ir skaidrią teisinę sistemą ir paskirti koordinatorius, kurie atstovautų ES interesams svarbiausiuose tarptautiniuose projektuose.
- Skatinti branduolinę saugą, saugumą ir neplatimą, ypač glaudžiau bendradarbiaujant su Tarptautine atominės energijos agentūra.

Išsamus paaiškinimas, kaip bus siekiama šių tikslų, remiantis išsamiais Europos Vadovų Tarybos diskusijomis Lahti viršūnių susitikime ir 2006 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Tarybos susitikime, pateikiamas šios apžvalgos priede. Tačiau Komisija mano, kad reikėtų papildomai imtis dar dviejų prioritetinių veiksmų:

- Visapusiška Afrikos ir Europos energetikos partnerystė. Afrikos kaip energijos tiekėjos svarba per pastaruosius metus labai padidėjo ir gali toliau didėti. Reikėtų užmegzti dialogą tiekimo saugumo, atsinaujinančios energijos technologijų perdavimo, tausaus išteklių naudojimo, energijos rinkos skaidrumo ir gero valdymo principų laikymosi klausimais. Dialogą reikėtų pradėti bendrame aukščiausio lygio susitikime.
- Kaip jau minėta, tarptautinis susitarimas dėl energijos vartojimo efektyvumo.

3.9.1. Europos energetikos politikos ir vystymo politikos integravimas: visiems naudingas sprendimas

Didelės energijos kainos ypač neigiamai veikia besivystančias šalis. Kai kurios energiją gaminančios šalys gali turėti naudos, tačiau kitose gali atsitikti taip, kad didėjančios energijos

importo išlaidos viršys jų gaunamą vystymosi pagalbą²⁹. Kaip ir Europa, Afrika ir kiti besivystantys regionai yra labai suinteresuoti skatinti energijos šaltinių įvairinimą ir energijos vartojimo efektyvumą – tai gali labai prisidėti prie Tūkstantmečio plėtros tikslų. Todėl ES yra įsipareigojusi remti besivystančias šalis skatinant tausų ir saugų energijos tiekimą ir vartojimą.

Siekdama įvykdyti pirmiau minėtą įsipareigojimą, ES turėtų sutelkti dėmesį į prieinamų patikimų ir tausių energijos paslaugų teikimą skurstantiems, ypač pasitelkus atsinaujinančius energijos išteklius, taip pat į švarių ir našių dujų ir naftos gamybos technologijų kūrimą. Darbas Afrikoje – unikali galimybė konkurencingai įdiegti atsinaujinančios energijos technologijas. Kaip rodo patirtis mobiliojo ryšio sektoriuje, galima išvengti poreikio įrengti brangius perdavimo tinklus ir „peršokti“ prie naujos kartos švarių, vietinių energijos šaltinių ir technologijų, kurias naudojant išmetama mažai anglies dioksido. Tai reali galimybė rasti visiems naudingą sprendimą, padidinti aplinkos neteršiančios atsinaujinančios energijos skverbimąsi į rinką ir plėsti elektros tiekimą skurdžiausiai gyvenantiems pasaulio piliečiams. Ypatingų pastangų reikės Afrikoje į pietus nuo Sacharos, kur galimybės naudotis elektra lygis yra žemiausias pasaulyje.

Šiuo tikslu ES taip pat pasitelks įvairias turimas priemones: 10-ąją Europos plėtros fondą, ES ir Afrikos partnerystę infrastruktūros srityje, pagal kurią vykdomi regioniniai projektai, susiję su elektros energijos gamyba ir perdavimu, AKR–ES energetikos programą ir EB COOPENER ir ją keičiančią programą, taip pat Lotynų Amerikai skirtą EUROSOLAR programą.

3.10. Veiksminga stebėseną ir ataskaitų teikimas

Stebėseną, skaidrumą ir ataskaitų teikimą bus esminiai aspektai laipsniškai plėtojant veiksmingą Europos energetikos politiką. Komisija siūlo Energetikos ir transporto generalinio direktorato sudėtyje įsteigti **Energijos stebėjimo tarnybą**. Ši įstaiga vykdytų pagrindines funkcijas, susijusias su Europos energijos paklausa ir pasiūla: rūpintųsi būsimų investicijų į ES elektros energijos ir dujų infrastruktūrą ir gamybos įrenginius poreikio skaidrumo didinimu, taip pat pasitelkusi lyginamąją analizę ir gerosios patirties mainus stebėtų, kad valstybės narės sėkmingai užtikrintų tokį energijos šaltinių derinį, kad būtų veiksmingai prisidedama prie ES energetikos tikslų.

Komisija nustatys konkrečias tarnybos pareigas ir 2007 m. pasiūlys teisinį pagrindą jos veiklai finansuoti. Tai darydama ji išnagrinės ir suderins esamą su energija susijusią informaciją ir Komisijos bei valstybių narių ataskaitų teikimo reikalavimus.

4. DARBAS ATEITYJE

Strateginėje apžvalgoje nustatyta politikos priemonių, kurių reikia tausios, saugios ir konkurencingos energetikos tikslams pasiekti, visuma. Visų pirma reikia užtikrinti, kad Europos Vadovų Taryba ir Europos Parlamentas priimtų aiškius sprendimus dėl strateginio

²⁹ Naftos importuotojų išlaidos siekia 137 mlrd. JAV dolerių per metus, o oficiali vystymosi pagalba (OVP) 2005 m. buvo 84 mlrd. JAV dolerių, grynoji suma po papildomo atleidimo nuo skolų. Žr. „Afrikos šalių priklausomybė nuo naftos kainų šuolių: pagrindiniai veiksniai ir politikos galimybės. Naftą importuojančių šalių byla“. Energetikos sektoriaus valdymo pagalbos programos (ESMAP) ataskaita 308/05, Pasaulio bankas, 2005 m. rugpjūčio mėn.

požiūrio ir veiksmų plano, kad ES galėtų pasiekti ambicingus plataus masto ilgalaikius tikslus. Būsimos strateginės apžvalgos gali padėti ES tobulinti ir atnaujinti savo veiksmų planą atsižvelgiant į pokyčius, iš kurių akivaizdžiausi – technologijų pažanga ir bendri tarptautiniai veiksmai kovojant su klimato kaita. Siekis mažinti išmetamųjų teršalų kiekį Europoje ir pasaulyje – neatskiriama Europos energetikos politikos dalis.

Jei ES sėkmingai įvykdys konkrečius siūlomus energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančios energijos tikslus, tai padės jai žengti reikiama kryptimi siekiant tikslo iki 2020 m. 20 % sumažinti šiltnamio dujų kiekį ir bus atspirties taškas dar labiau sumažinti šį kiekį iki 2050 m. Ryžtingi veiksmai, jei jų bus imtasi dabar, reikš pažangą stabilizuojant priklausomybę nuo importo, savalaikes investicijas, naujas darbo vietas ir technologinį Europos pranašumą mažai anglies dioksido išmetančių technologijų srityje. **ES turėtų duoti impulsą naujai pasaulinei pramoninei revoliucijai.**

Todėl Komisija ragina Europos Vadovų Tarybą ir Parlamentą:

- Pritarti ES tikslui tarptautinėse derybose siekti iki 2020 m. išsivysčiusiose šalyse 30 %, palyginti su 1990 m., sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių išmetamųjų dujų kiekį.
- Jau dabar patvirtinti ES įsipareigojimą bet kokių atveju nustatyti tikslą iki 2020 m. 20 %, palyginti su 1990 m., sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių išmetamųjų dujų kiekį.
- Patvirtinti, kad siekiant suteikti galimybę visiems ES piliečiams ir verslo įmonėms realiai pasinaudoti **elektros energijos ir dujų vidaus rinkos** privalumais, reikia papildomų priemonių, ypač:
 - Įsipareigoti toliau tęsti veiklos atskyrimo procesą, kad didėtų konkurencija, investicijos ir pasirinkimas energijos vartotojams, taikant nuosavybės atskyrimo arba visiškai nepriklausomo sistemos operatoriaus metodą. Atsižvelgdama į faktus, Komisija mano, kad nuosavybės atskyrimas yra veiksmingiausias būdas užtikrinti energijos vartotojams pasirinkimo galimybes ir skatinti investicijas. Remdamasi kovo 9 d. Europos Vadovų Tarybos išvadomis ir Europos Parlamento pozicija, Komisija skubiai pateiks teisės akto pasiūlymą.
 - Užtikrinti veiksmingą reguliavimą kiekvienoje valstybėje narėje suderinant energetikos reguliavimo institucijų įgaliojimus ir nepriklausomybę remiantis didžiausiu bendru ES vardikliu ir įpareigoti reguliavimo institucijas kurti energijos vidaus rinką bei veiksmingai plėtoti nacionalines rinkas.
 - Spartinti techninių standartų derinimą, kad tarpvalstybinė prekyba būtų veiksminga, ir skatinti Europos rinkos kūrimą įsteigiant vieną naują ES įstaigą arba mažų mažiausiai Europos nepriklausomų reguliuotojų tinklą, kuris tinkamai atsižvelgtų į Europos interesus ir kurio veikloje dalyvautų Komisija.
 - 2007 m. sukurti naują Bendrijos mechanizmą ir struktūrą, skirtą perdavimo sistemos operatoriams, atsakingiems už koordinuotą tinklo planavimą, ataskaitų nacionalinėms reguliavimo institucijoms ir Komisijai teikimą. Šią struktūrą taip pat reikėtų įpareigoti siūlyti minimalius tinklo saugumo standartus, kurie po reguliavimo institucijų ir Komisijos patvirtinimo taptų teisiškai įpareigojantys.
 - Pritarti, kad 2007 m. Komisija pateiktų minimalius skaidrumo standartus.

- Pritarti naujai Energijos vartotojų chartijai.
- Siekti tolesnės pažangos vykdant naujo tinklų sujungimo darbus. Patvirtinti poreikį paskirti Europos koordinatorius, kurie vykdytų problematiškiausius prioritetinius projektus, ir paraginti Komisiją 2007 m. pateikti oficialų teisės akto pasiūlymą, kuriame apibrėžiama, kad daugiausiai per 5 metus turi būti baigtos Europinės svarbos projektų planavimo ir patvirtinimo procedūros.
- Pritarti poreikiui toliau siekti pažangos užtikrinant valstybių narių solidarumą energijos krizės atveju ar nutrūkus tiekimui. Šiuo tikslu reikia įdiegti veiksmingus mechanizmus. Pasveikinti Komisijos ketinimą 2007 m. pateikti komunikatą dėl strateginių atsargų ir jame tam tikrais atvejais numatyti griežtesnes priemones.
- Pabrėžti, kaip svarbu ES stiprinti pastangas, kad visame pasaulyje būtų imtasi veiksmų kovoti su klimato kaita. Pasveikinti Komisijos ketinimą pasinaudoti visomis dvišalėmis ir daugiašalėmis tarptautinėmis derybomis siekiant skatinti kovą su klimato kaita, koordinuoti energetikos politiką ir stiprinti bendradarbiavimą aplinkos neteršiančių technologijų srityje.
- Pritarti tikslui iki 2020 m. 20 % ekonomiškai sumažinti ES energijos suvartojimą, kaip numatyta Komisijos Efektyvaus energijos vartojimo veiksmų plane, ir pasveikinti Komisijos ketinimą parengti konkrečias priemones, kad tikslai būtų įgyvendinti, visų pirma:
 - parengti ir reguliariai atnaujinti minimalius energijos vartojimo efektyvumo reikalavimus elektros prietaisams,
 - toliau taupyti energiją pastatuose, naudojant ir tobulinant Direktyvoje dėl pastatų energinio naudingumo nustatytą sistemą,
 - išnaudoti didžiulį energijos vartojimo efektyvumo potencialą transporto sektoriuje pasinaudojant įvairiomis priemonėmis, įskaitant, jei reikia, teisės aktus,
 - gerinti visų energijos vartotojų efektyvaus energijos vartojimo ir energijos taupymo įpročius parodant esamų energiją taupančių technologijų ir elgesio privalumus,
 - ir toliau gerinti energijos gamybos efektyvumą, ypač skatinant didelio efektyvumo bendras šilumos ir elektros energijos gamybos technologijas.
- Pritarti teisiškai įpareigojantiems tikslams, kad iki 2020 m. atsinaujinanti energija sudarytų 20 % visos ES suvartojamos energijos, o biokuras – mažiausiai 10 %. Paraginti Komisiją 2007 m. pateikti naują direktyvos pasiūlymą siekiant praktiškai įgyvendinti minėtus tikslus, kurioje būtų išdėstyti nacionaliniai tikslai ir jiems įvykdyti reikalingų nacionalinių veiksmų planų rengimo procedūros.
- Pritarti poreikiui parengti ambicingą ir tikslinį Europos strateginį energetikos technologijų planą ir pasveikinti Komisijos ketinimą oficialiai pasiūlyti tokį planą 2007 m.
- Patvirtinti prioritetinį tikslą skubiai numatyti aiškia perspektyva, kada anglimi ir dujomis kūrenamose jėgainėse reikės įdiegti CO₂ surinkimo ir saugojimo technologijas ES, ir sukurti mechanizmą, kurio tikslas – skatinti iki 2015 m. parengti ir eksploatuoti iki 12

demonstracinių plataus masto tausaus iškastinio kuro technologijų, skirtų komercinei elektros energijos gamybai ES.

- Pasveikinti Komisijos ketinimą įkurti Aukšto lygio grupę branduolinei saugai ir saugumui, kuri būtų įpareigota laipsniškai siekti bendro sutarimo ir galiausiai nustatyti papildomas Europos taisykles dėl branduolinės saugos ir saugumo, siekiant remti valstybių narių, nusprendusių rinktis branduolinę energiją, pastangas.
- Patvirtinti poreikio „kalbėti vienu balsu“ tarptautiniais energetikos klausimais svarbą. Be poreikio jau dabar siekti praktiškai įgyvendinti Lahti viršūnių susitikimo ir 2006 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Tarybos susitikimo išvadas šiuo klausimu, i) pritarti siūlymui sukurti visapusišką Afrikos ir Europos energetikos partnerystę ir pasveikinti Komisijos iniciatyvą ją pradėti bendrame aukščiausio lygio susitikime 2007 m. ir ii) paremti tikslą sudaryti tarptautinį susitarimą dėl energijos vartojimo efektyvumo ir Komisijos ketinimą pateikti Tarybai ir Parlamentui svarstyti tokio susitarimo pagrindą pirmoje 2007 m. pusėje.
- Pasinaudoti tarptautinėmis derybomis skatinant tausius gamybos metodus ir tarptautinę prekybą aplinką tausojančiomis ir energiją taupančiomis prekėmis ir paslaugomis.
- Pasveikinti Komisijos ketinimą kas 2 metus pateikti naują strateginę energetikos apžvalgą ir 2007 m. pasiūlyti oficialų teisinį pagrindą Komisijai priklausančios Energijos stebėjimo tarnybos, kurios užduotis – koordinuoti ir gerinti ES energijos rinkos skaidrumą, veiklai finansuoti.

1 priedas. ES tarptautinės energetikos politikos prioritetai.

2 priedas. Skirtingų elektros energijos šaltinių privalumai ir trūkumai remiantis dabartinėmis naftos, dujų ir anglies kainomis.

3 priedas. Skirtingų energijos šaltinių šildymo sektoriuje privalumai ir trūkumai.

4 priedas. Skirtingų energijos šaltinių kelių transporto sektoriuje privalumai ir trūkumai.

Prieduose pateiktų duomenų šaltiniai pateikiami Komisijos tarnybų darbo dokumente ES energetikos politikos duomenys³⁰.

³⁰ SEC(2007)12, tinklavieta http://ec.europa.eu/energy/energy_policy/index_en.htm

1 priedas

ES tarptautinės energetikos politikos prioritetai

Per kitus tris metus ES energetikos išorės politikos prioritetai yra:

- Skatinti sudaryti tarptautinius susitarimus, įskaitant klimato režimą po 2012 m., siūlyti teršalų išmetimo leidimų prekybos sistemą naudoti pasaulio partneriams, planuoti Energetikos chartijos sutarties ateitį ir kurti bei diegti naujas aplinkos neteršiančias atsinaujinančios energijos technologijas. Tam reikia stiprinti ES ir valstybių narių veiklos koordinavimą tarptautiniuose forumuose ir gerinti bendradarbiavimą su Tarptautine energetikos agentūra. ES taip pat turėtų dalyvauti tarptautinėse iniciatyvose, tokiose kaip Pasaulio banko visuotinio deglo dujų mažinimo partnerystė ir Gavybos pramonės skaidrumo iniciatyva. Norėdama geresnio veiksmų suderinamumo ES taip pat turėtų tam tikrais atvejais siekti narystės atitinkamose tarptautinėse organizacijose.
- Stiprinti santykius su ES kaimynėmis energetikos srityje, vadovaujantis nauju Komisijos pasiūlymu stiprinti Europos kaimynystės politiką (EKP)³¹ energetikos srityje, numatant galimybę ilgainiui pasirašyti EU-EKP energetikos sutartį galbūt su visomis svarbiomis kaimynėmis. Energijos bendrijos sutartis jau dabar sudaro pagrindą kuriant naują regioninę energijos rinką, jos taikymą palaiapsniui reikėtų išplėsti už ES ir Vakarų Balkanų ribų ir įtraukti tokias kaimynines valstybes kaip Moldova, Norvegija, Turkija ir Ukraina. Taip pat reikia stiprinti santykius energetikos srityje su Egipto ir kitų Mašreko ir Magrebo valstybių bei Libijos energijos tiekėjais. Norvegija ir Alžyras nusipelno ypatingo dėmesio ir specialiai pritaikytų santykių.
- Mažinti energijos tiekimo sutrikimo pavojų ar grėsmę, kad bus fiziškai pakenkta ypatingos svarbos energijos infrastruktūrai už ES teritorijos ribų, keičiantis gerąja patirtimi su visais svarbiais ES partneriais ir tarptautinėmis organizacijomis ir pasitelkus vidaus infrastruktūrai skirtus veiksmus, numatytus naujame Komisijos komunikate dėl Europos programos dėl ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugos.
- Gerinti santykius su Rusija vedant derybas dėl naujo visapusiško pagrindų susitarimo, įskaitant abiems pusėms naudingą visavertę energetikos partnerystę, kurią įgyvendinant būtų sukurtos naujoms investicijoms būtinos sąlygos. Rengiant tokį susitarimą reikėtų pabrėžti ilgalaikę abipusę naudą Rusijai ir ES, ji turėtų būti pagrįsta rinkos principais ir Energetikos chartijos sutarties bei tranzito protokolo principais.
- Gilinti dialogą ir gerinti santykius su pagrindinėmis energijos gamybos ir tranzito šalimis per Naftą eksportuojančių šalių organizaciją (OPEC) ir Persijos įlankos bendradarbiavimo tarybą arba visapusiškai įgyvendinant Susitarimo memorandumus su Azerbaidžanu ir Kazachstanu, taip pat užmezgant naujus ryšius su kitais svarbiais Vidurio Azijos gamintojais, pavyzdžiui, Turkmėnistanu ir Uzbekistanu. Be to, būtina palengvinti energijos perdavimą iš Kaspijos regiono į ES. Komisija taip pat 2007 m. pavasarį pateiks komunikatą dėl bendradarbiavimo su Juodosios jūros regiono taryba. Įgyvendinant šį strategijos aspektą reikėtų išsamiau išnagrinėti galimybę maksimaliai išplėsti ES energijos šaltinių įvairovę į tokius regionus kaip Lotynų Amerika ir Karibų regiono šalis. Taip pat

³¹ Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Europos kaimynystės politikos stiprinimo, COM (2006) 726 galutinis, 2006 12 4.

reikėtų ieškoti naujų energijos šaltinių, užmegzti dialogą su Brazilija siekiant įtraukti biokuro klausimus ir 2007 m. organizuoti tarptautinę konferenciją dėl biokuro.

- Kurti naują Afrikos ir Europos energetikos partnerystę. Afrikos kaip energijos tiekėjos svarba vis dar didėja, todėl vertėtų užmegzti visapusišką dialogą tiekimo saugumo, atsinaujinančios energijos technologijų perdavimo, tausaus išteklių naudojimo, energijos rinkos skaidrumo ir gero valdymo principų laikymosi klausimais. Dialogą reikėtų pradėti bendrame aukščiausio lygio susitikime.
- Stiprinti santykius su kitais pagrindiniais energijos vartotojais. Visų pirma, santykiai su tokiais partneriais kaip JAV turėtų ir toliau apimti atviros ir konkurencingos pasaulio energijos rinkos skatinimą, energijos vartojimo efektyvumą, bendradarbiavimą reguliavimo srityje ir mokslinius tyrimus. Priemonės, kurių buvo imtasi bendradarbiaujant su Kinija, reikėtų tobulinti daugiausia dėmesio skiriant pažangioms „teršalų beveik neišskiriančioms“ švarioms anglies technologijoms, taip pat energijos vartojimo efektyvumui, energijos taupymui ir atsinaujinantiems energijos ištekliams. Panašiu požiūriu reikėtų vadovautis ir santykiuose su Indija.
- Skatinti branduolinę saugą, saugumą ir neplatinimą, ypač glaudžiau bendradarbiaujant su Tarptautine atominės energijos agentūra ir taikant naują Bendradarbiavimo priemonę branduolinės saugos srityje.

Kad galima būtų įgyvendinti šiuos tikslus, reikia iš naujo apibrėžti santykius su šiais partneriais pagrindinį dėmesį skiriant energetikai. Be ES energetikos tikslų skatinimo pasitelkus dialogą ir tarptautines derybas, reikėtų kuo veiksmingiau pasinaudoti turimų ES priemonių įvairove, pavyzdžiui:

- Derybose dėl prekybos ES jau dabar kalba vienu balsu ir jos kompetencija plačiai pripažįstama. Siekiant nustatyti teisiškai privalomas įpareigojimus galima būtų geriau pasinaudoti tarptautinės prekybos ir investicijų susitarimais, dėl kurių vyksta dvišalės ar daugiašalės derybos. Jie gali padėti sukurti didesnėms investicijoms, tausėnei gamybai ir konkurencijai būtinas sąlygas. Turėdama tinkamas priemones ir įgaliojimus, ES geriau sugebės, pavyzdžiui, įgyvendinti tarpusavio investicijų ir prekybos sąlygų liberalizavimą aukštesnės ir žemesnės grandies rinkose, taip pat teikiant galimą prieigą prie vamzdynų. Tas pats galioja ir siekiant tarptautiniu mastu nustatyti išmetamo anglies dioksido kainas ar tarptautinei prekybai biokuru.
- Gerinti bendradarbiavimą su EIB ir ERPB siekiant pasinaudoti finansinėmis priemonėmis, kad energetikos partnerystes galima būtų paremti konkrečiais veiksmais finansuojant projektus, pavyzdžiui, Kaspijos regiono energijos tiekimo koridoriaus arba Afrikos į pietus nuo Sacharos-Magrebo-ES projektus. Energetikos projektai galėtų būti svarbus siūlomo Kaimynystės investicijų fondo, kuriame ketinama sukaupti keturis ar penkis kartus didesnę sumą dotacijoms, nei teikiama pagal Europos kaimynystės politikos priemonę, elementas.
- Gerinti investavimo į tarptautinius projektus sąlygas, taikant aiškiai apibrėžtą ir skaidrią teisinę sistemą ir padedant Europos koordinatoriams. Visų pirma reikėtų paskirti NABUCCO dujotiekio iš Kaspijos jūros regiono į Austriją ir Vengriją koordinatorių. Ateityje galima būtų paskirti energijos tiekimo iš tokių partnerių kaip Turkija, Vidurio Azija ir Šiaurės Afrika projektų koordinatorių.

2 priedas. Skirtingų energijos šaltinių šildymo sektoriuje privalumai ir trūkumai.

Energijos šaltiniai	Technologija, kuriai apskaičiuotos išlaidos	2005 m. išlaidos (€ / MWh)	2030 m. prognozuojamos išlaidos (€ / MWh, kai €20-30/tCO ₂)	Išmetamų šiltnamio dujų kiekis (Kg CO ₂ eq/MWh)	ES-27 priklausomybė nuo importo		Efektyvumas	Priklausomybė nuo kuro kainų	Patvirtintos atsargos / Metinė gamyba
		Šaltinis: TEA			2005	2030			
Gamtinės dujos	Atviro ciklo dujų turbina	45 – 70	55 - 85	440	57%	84%	40%	Labai didelė	64 metai
	Kombinuoto ciklo dujų turbina (KCDT)	35 - 45	40 - 55	400			50%	Labai didelė	
Nafta	Dyzelinis variklis	70 - 80	80 - 95	550	82%	93%	30%	Labai didelė	42 metai
Anglis	DK (Dulkinis kuras, pašalinant sierą iš dūmų dujų)	30 - 40	45 - 60	800	39%	59%	40-45%	Vidutinė	155 metai
	Deginimas degant cirkuliuojančiam pseudoverdančiam sluoksniui (CFBC)	35 - 45	50 - 65	800			40-45%	Vidutinė	
	IGCC (Integruotas gazifikuotos anglies dujų ir garo kombinuotas ciklas)	40 - 50	55 - 70	750			48%	Vidutinė	
Branduolinė energija	Lengvojo vandens reaktorius	40 - 45	40 - 45	15	Beveik 100 % priklausomybė nuo urano rūdos		33%	Nedidelė	Tinkamos atsargos: 85 metai
Biomasė	Biomasės elektrinė	25 - 85	25 - 75	30	nėra		30 - 60%	Vidutinė	Atsinaujanti
Vėjas	Sausumos	35 - 175	28 - 170	30			95-98%	nėra	
		35 – 110	28 – 80				95-98%		
	Jūros	50 - 170	50 - 150	10			95-98%		
		60 – 150	40 – 120				95-98%		
Hidroenergija	Didelės apimties	25 - 95	25 - 90	20			95-98%		
	Mažos apimties (<10MW)	45 - 90	40 - 80	5	95-98%				
Saulės energija	Fotoelektra	140 - 430	55 -260	100			/		

3 priedas. Skirtingų energijos šaltinių šildymo sektoriuje privalumai ir trūkumai.

Energijos šaltiniai		ES-25 rinkos dalis pagal energijos šaltinius	Rinkos kaina (€/tne)	Naudojimo ciklo sąnaudos (€/tne)	Išmetamų šiltnamio dujų kiekis (t CO ₂ eq/tne)	ES-27 priklausomybė nuo importo	
						2005	2030
Iškastinis kuras	Šildymui skirti gazoliai	20%	525 (€0.45/l)	300-1300	3.1	82%	93%
	Gamtinės dujos	33%	230 – 340 (€20-30/MWh)		2.1	57%	84%
	Anglis	1.8%	70 (€100/tne)		4	39%	59%
Biomasė	Medienos skiedros	5.7%	280	545-1300	0.4	0	?
	Granulės		540	630-1300	0.4	0	?
Elektra		31%	550 - 660 (€50-60/MWh)	550 - 660	Nuo 0 iki 12	<1%	?
Saulės energija		0.2%	/	680-2320	Labai maža	0	0
Geoterminė energija		0.4%	/	230-1450	Labai maža	0	0

4 priedas. Skirtingų energijos šaltinių kelių transporto sektoriuje privalumai ir trūkumai.

	Rinkos kaina (€/tne)	Išmetamas CO ₂ (t CO ₂ /tne) ³²	Priklausomybė nuo importo	
			2005	2030
Benzinas ir dyzelinas	398-582 ³³	3.6–3.7	82%	93%
Gamtinės dujos	230–340 (Pastaba: reikia specialiai pritaikytos transporto priemonės ir specialios paskirstymo sistemos)	3.0	57%	84%
Vidaus gamybos biokuras	609-742	1.9–2.4	0%	0%
Tropinis bioetanolis	327-540	0.4	100%	100%
Antros kartos biodegalai	898–1 109	0.3–0.9	/	15%

³² Duomenys apie biokurą pateikiami remiantis pigiausiomis gamybos technologijomis.

³³ Darant prielaidą, kad naftos kaina yra atitinkamai 48 JAV doleriai už barelį ir 70 dolerių už barelį.